

REZOLUȚIA

Conferinței Naționale cu participare internațională "PROTECȚIA SĂNĂTĂȚII – PENTRU UN VIITOR SIGUR"

24-25 noiembrie 2022, Chișinău, Republica Moldova

Adoptată de participanții la Conferința la 25 noiembrie 2022

Conferința Națională cu participare internațională "PROTECȚIA SĂNĂTĂȚII – PENTRU UN VIITOR SIGUR" și-a desfășurat lucrările la Chișinău, în perioada 24-25 noiembrie 2022, în format mixt: pe platforma on-line Zoom și cu prezența fizică. La lucrările Conferinței au participat 100 persoane, dintre care savanți, specialiști din țară și din instituțiile științifice din: Italia, Ungaria, Turcia, România, Belarus, Kazahstan etc. Cuvânt de salut, la deschiderea conferinței au avut:

- DI Nicolae JELAMSCHI, director al Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, dr. șt. med.;
- Ion PRISACARU, Secretar de stat al Ministerului Sănătății;
- Francesca RACIOPPI, șef Direcție Centrul European al OMS pentru Mediu și Sănătate (ECEH), Bonn, Germania;
- Miljana GRBIC, Reprezentanta OMS în Republica Moldova; Stanislav GROPPA, prorector USMF "Nicolae Testemițanu", profesor, dr. hab. în șt. med., academician al AȘM;
- Ion TIGHINEANU, președintele Academiei de Științe a Moldovei, dr. hab. în st. fizico-matematice, prof. univ., academician;
- Dumitru STAVILĂ, director al Inspectoratului de Stat al Muncii;
- Alexandr TATAROV, șef adjunct interimar al Inspectoratului General pentru Situații de Urgență al MAI, locotenent colonel al serviciului intern;
- Ion BAHNAREL, președintele AO SIRM, șef Disciplină de Igienă, dr. hab. în șt. medicale, profesor universitar al USMF "Nicolae Testemițanu".

În ședințele plenare au fost prezentate 35 rapoarte și comunicări.

Actuala Conferință a fost organizată în scopul sensibilizării specialiștilor cu interes profesional, inclusiv factorii de decizie, cercetătorii științifici, profesorii și specialiștii din domeniul practic, studenții, rezidenții, doctoranzii și populația în general, asupra importanței problemelor multidimensionale privind aspectele sănătății ocupaționale, siguranței chimice și toxicologiei. Actualmente, problemele abordate în cadrul conferinței sunt prioritare pentru Sănătatea Publică atât la nivel național, cât și global.

Sănătatea lucrătorilor este determinată de condițiile muncă, iar rezultatul impactului muncii asupra sănătății poate avea atât semnificație pozitivă, cât și semnificație negativă, în funcție de caracteristicile mediului ocupațional și a organizării procesului de muncă. Condițiile mediului de muncă, în mod direct sau indirect, afectează starea de sănătate la nivel de individ, de colectiv, de ramura a economiei și în general la nivel de țară.

La fiecare etapă a progresului tehnologic, spectrul problemelor de sănătate ocupațională se modifică – are loc diminuarea greutății muncii și intensității expunerii profesionale la factorii de risc tradiționali, însă în același timp, se constată emergența factorilor profesionali de risc noi, efectele cărora asupra stării de sănătate a lucrătorilor expuși sunt insuficient studiate. La etapa actuală, putem afirma cu certitudine, că nu există unități economice lipsite de factori de risc ai mediului ocupațional.

Cu toate că, pe parcursul anilor au avut loc modificări esențiale a condițiilor de muncă, problemele sănătății ocupaționale și protecției sănătății populației active rămân în topul agendei

guvernării, a specialiștilor în sănătatea și securitatea muncii, în medicina ocupațională, în protecția socială și diferitor organizații obștești gen sindicate, patronate, organizații non-guvernamentale (ONG) etc.

Un prim pas în ceea ce privește protecția sănătății la locul de muncă a fost aderarea Republicii Moldova la Organizația Internațională a Muncii (OIM) în anul 1992, ratificarea convențiilor OIM și ajustarea legislației în domeniu la cerințele internaționale. Experții internaționali (OIM și OMS) apreciază cadrul legal și de reglementare în domeniu ca fiind bun, însă cu multiple dificultăți în aplicarea lui, cu precădere în ceea ce privește activitatea intersectorială.

Totodată, este necesar de menționat, că la momentul de față îngrijirea medicală a lucrătorilor din unitățile economice industriale și agricole se caracterizează prin:

- disponibilitatea scăzută a serviciilor medicale;
- măsurilor medicale, sociale și preventive; -
- reducerea furnizării de resurse pentru asistența medicală a populației active;
- diminuarea bazei legislative de supraveghere a mediului ocupațional și sănătății lucrătorilor;
- lasă de dorit dotarea medicală și tehnica de diagnosticare a bolilor profesionale și bolilor legate de profesiune;
- lipsa implicării medicului de familie în monitorizarea sănătății pacientului în relație cu ocupația.

Dezavantajele asistenței medicale pentru angajații expuși profesional la factori de risc sunt, în primul rând, eficiența scăzută a bazei de resurse. Se atestă subdiagnosticarea bolilor profesionale pe fundal de înrăutățire a condițiilor de igienă și siguranță la locul de muncă, rate scăzute a bolilor cronice diagnosticate în cadrul examenelor medicale periodice și mortalitatea prematură crescută a populației în vârstă aptă de muncă, care are o tendință puternică de agravare. De asemenea, lipsa informației privind morbiditatea angajaților pe principalele clase de boli creează impedimente pentru specialiștii din sănătatea publică în evaluarea riscurilor profesionale. Totodată, lipsește un mecanism de verificare a concordanței dintre factorii de risc raportați de angajator și factorii de risc profesionali reali existenți.

Cele menționate au fost puncte de reper pentru argumentarea necesității ratificării Convenției OIM 161/1985 cu privire la Organizarea Serviciilor de Sănătate Ocupațională. Convenția ratificată în anul 2021 va contribui la perfecționarea legislației în domeniu și prin urmare la soluționarea mai multor probleme cu care se confruntă actualmente salariații precum:

- ✓ identificarea și evaluarea riscurilor de expunere a lucrătorilor la locul de muncă;
- ✓ participarea în procesul de examinare și analiză a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale, având ca scop protecția sănătății salariaților (lucrătorilor) în caz de maladii, boli profesionale și accidente de muncă.
- ✓ facilitarea acordării serviciilor de sănătate în muncă în cadrul instituțiilor și a întreprinderilor, în scopul protecției sănătății angajaților etc.

O altă problemă, nu mai puțin importantă pentru sănătatea publică este siguranța chimică și toxicologică. În ultimele decenii societatea internațională atrage o atenție deosebită siguranței chimice, deoarece în condițiile moderne omul se confruntă cu un număr impunător de amestecuri chimice atât în condiții habituale cât și în producere.

Se estimează că există 40 000-60 000 de produse chimice industriale în comerț la nivel *mondial*, dintre care aproximativ 6 000 reprezintă cea mai mare parte din volumul total. În plus, există peste 6 000 de medicamente aprobate, aproximativ 730 de substanțe psiho-active noi, aproximativ 2 000 de

specii de plante otrăvitoare, 1 200 de specii de animale veninoase și otrăvitoare și nenumărate produse de uz casnic și industrial și produse cosmetice.

Conform datelor OMS, 25% din morbiditate este condiționată de influența substanțelor chimice. Actualmente pe plan mondial apar noi pericole cum ar fi perturbatorii endocrini, nanomaterialele etc.

Actualmente în 47% din statele membre ale OMS au fost înființate Centre de Informare Toxicologică (CIT), ca structuri de expertiză specializată pentru a răspunde urgențelor chimice, deoarece, nu se putea aștepta ca profesioniștii din domeniul sănătății să cunoască problemele ce țin de manipularea substanțelor chimice, de toxicitatea fiecărei substanțe și fiecărui produs și, de asemenea, pentru a oferi consultanță gratuită pentru cercetarea toxicologică și prevenirea ulterioară a IANEEC.

Pe teritoriul Republicii Moldova, sunt produse, importate, depozitate și comercializate o gamă vastă de substanțe/compuși chimici, utilizate în diferite ramuri ale economiei naționale: industria de prelucrare a strugurilor și producere a vinului, de producere a vopselelor și lacurilor, în agricultură etc.

Creșterea alarmantă a incidenței și prevalenței prin bolile endocrine în republică poate fi asociată cu expunerea la substanțele chimice, care afectează sistemul endocrin, numiți perturbatori endocrini, care spre deosebire de Uniunea Europeană, în Republica Moldova practic nu sunt studiați și reglementați.

O altă preocupare majoră pentru politica de sănătate publică cu potențial impact asupra sănătății umane, reprezintă plumbul în vopsele și materiale de acoperire similare cât și reglementarea vopselelor cu plumb. Abordarea problemei vopselelor cu plumb este importantă pentru dezvoltarea durabilă a societății, întrucât prezintă un material folosit frecvent și practic fiecare persoană are contact zilnic cu lacuri sau elemente care au fost vopsite. În acest context, conform recomandărilor OMS, de către specialiștii ANSP a fost elaborat Regulamentul sanitar privind limitarea plumbului în vopsele și materiale de acoperire similare, care la moment se află la etapa de aprobare.

Un alt risc, subestimat până în prezent în republică, reiese din utilizarea tot mai extinsă a nanomaterialelor. Nanoparticulele de dimensiuni foarte mici și invizibile pentru ochiul uman, în pofida proprietăților tehnice utile și benefice pot prezenta eventuale riscuri semnificative pentru sănătate. În acest context, Comitetul științific privind riscurile emergente și recent identificate în materie de sănătate a stabilit, că sunt riscuri confirmate privind impactul acestor materiale asupra mai multor sisteme ale organismului uman în principal pentru sistemul respirator, cu potențial de a deteriora și inflama mucoasa bronșică și chiar inducerea tumorilor la acest nivel.

În cadrul Conferinței au fost examinate activitățile intersectoriale în problemele sănătății ocupaționale, siguranței chimice și toxicologiei. Au fost elucidate riscurile pentru sănătatea populației condiționate de factorii de producție, inclusiv factorii chimici. Au fost prezentate și discutate bunele practici ale colegilor din străinătate, privind organizarea și prestarea serviciilor de SSM. De asemenea, au fost evidențiate lacunele în domeniile raportate și discutate soluțiile de remediere.

Conferința Națională cu participare internațională „**PROTECȚIA SĂNĂTĂȚII – PENTRU UN VIITOR SIGUR**” subliniază importanța alinierii activităților Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, Societății Igieniştilor din Republica Moldova și USMF "Nicolae Testemițanu", spre realizarea domeniilor prioritare de sănătate publică, de integrare a eforturilor intersectoriale direcționate spre ameliorarea și protecția sănătății populației.

În rezultatul evaluării rapoartelor și comunicărilor savanților și specialiștilor din domeniile abordate în cadrul Conferinței s-au trasat următoarele acțiuni strategice:

- A aprecia rolul pozitiv al Conferinței naționale cu participare internațională „**PROTECȚIA SĂNĂTĂȚII – PENTRU UN VIITOR SIGUR**” în schimbul de experiență și impulsionează activităților în domeniu.
- A considera o direcție prioritară a sănătății publice protejarea sănătății umane, prin prisma reducerii expunerii la factorii de risc din mediu, inclusiv ocupaționali prin intervenții de sănătate publică și extinderea colaborării intersectoriale în acest domeniu;
- A susține și a promova crearea Serviciului de Sănătate Ocupațională în RM, care va contribui la resetarea conlucrării dintre sănătatea publică și asistența medicală privind aprecierea principalilor indicatori de sănătate a populației în vârstă aptă de muncă;
- A contribui la ajustarea cadrului normativ al Republicii Moldova la Convențiile OIM și recomandările OMS care va asigura reducerea expunerii angajaților la factori de risc ocupaționali și a populației generale la substanțe chimice;
- A contribui la sporirea nivelului de conștientizare în domeniul controlului și răspunsului la urgențele chimice prin crearea Centruului de informare toxicologică în cadrul Agenției Naționale de Sănătate Publică pentru asigurarea informării toxicologice a populației și specialiștilor din domeniul medical;
- A facilita organizarea seminarelor de instruire și atelierilor de lucru pentru specialiștii din domeniul sănătății și alte sectoare ale economiei naționale privind sănătatea ocupațională și siguranța chimică;
- A organiza instruirii ale medicilor de familie și altor specialiști din instituțiile medicale responsabile de efectuarea examenelor medicale a angajaților cu privire la factorii de risc profesionali și particularitățile diagnosticării bolilor profesionale;
- A asigura elaborarea ordinului Ministerului Sănătății și a Planului strategic de implementare a Foii de parcurs pentru consolidarea rolului sectorului sănătății în Abordarea strategică a managementul substanțelor chimice și atingerea obiectivelor către anul 2030;
- A susține cercetările științifice privind impactul factorilor ocupaționali și substanțelor/amestecurilor chimice asupra sănătății populației cu elaborării măsurilor de prevenire;
- A organiza următoarea Conferință Națională cu participare internațională în anul 2024.

Au votat:

PRO-100

CONTRA-0

S-AU ABȚINUT-0

Din numele Comitetul Organizatoric:

Vasile GUȘTIUC

Director adjunct, inspector-șef sanitar de stat

